

LAUSUNTO

2.6.2020

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

VN/8780/2020 Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n muuttamisesta

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n muuttamisesta.

Elintarviketeollisuusliitto katsoo, että direktiivit tulisi toimeenpanna kansalliseen lakiin lähtökohtaisesti sellaisenaan. Direktiivien suomaa kansallista liikumavaraa on käytettävä harkiten, jotta ei vaaranneta sisämarkkinoiden toimintaa ja siten elintarviketeollisuuden sekä koko elintarviketieteen kansainvälistä kilpailukykyä. Hyvä lainsäädäntö edellyttää säädöksiltä selkeyttä, oikeasuhtaisuutta ja yksinkertaista sovellettavuutta. Säädösten tulisi aiheuttaa myös mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa yrityksille tai viranomaisille. Direktiivin toimeenpanon tilannetta muissa jäsenmaissa on myös seurattava tarkemmin, jotta Suomen elintarviketeollisuuden kilpailukyky suhteessa muihin jäsenmaihiin ei heikennetä. Elintarviketeollisuuden kilpailukyky on tärkeä asia myös alkutuotannon menestymisen kannalta.

Elintarvikemarkkinalakiluonnoksessa Elintarviketeollisuusliitto kiinnittää huomion seuraaviin seikkoihin.

1 § Soveltamisala

Direktiivin soveltamisala on epäselvä ja vaikeasti sovellettavissa. Tämän vuoksi, *ETL pitää hyvänä, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi on käytetty direktiivin suomaa kansallista liikumavaraa ja ehdotetaan soveltamisalan laajentamista koskemaan kaikkia yrityksiä.* Toimitussopimukseen liittyviä kieltoja ja vaatimuksia tulisi kuitenkin soveltaa kaikkiin ostosopimukseen riippumatta siitä, onko ostaja myyjää suurempi vai ei.

Liikevaihto ei määrittele sitä, onko ostajalla neuvotteluvaltaa suhteessa myyjään vai ei. Neuvotteluvallan kannalta oleellisempaa on sopimussuhteessa syntyvä taloudellinen riippuvuussuhde ja siitä seuraava heikomman sopijaosapuolen suojelun tarve. Heikomman osapuolen määrittelykin voi koitua ongelmalliseksi tilanteessa, jossa sopimusosapuolet ovat liikevaihdoltaan lähes saman kokoiset.

Nykyisen ehdotuksen mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi ne myyjät, jotka ovat suuria kaupan keskusliikkeitä, food service -tukkuja tai julkisia hankintayksiköitä liikevaihdoltaan suurempia. Näin ollen sopimussuhteissa, joissa ei tarvitse huomioida direktiivin määräyksiä, voidaan soveltaa normaalisti sopimuksellisia kilpailukeinoja. Tilanne aiheuttaa kilpailullisesti eriarvoisen aseman suhteessa myyjiin, jotka ovat veloitettuja noudattamaan elintarvikemarkkinalain määräyksiä. Soveltamisalan rajaaminen aiheuttaisi lisäksi turhaa hallinnollista taakkaa sopimusosapuolille, kun käytössä tulisi olla useita sopimismalleja riippuen myyjän liikevaihdosta.

Elintarviketeollisuusliitto ry

Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund

Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation

Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Työryhmän ehdotusta rajata elintarvikemarkkinalain soveltamisalan ulkopuolelle ostajat, joiden liikevaihto on alle 2 miljoonaa euroa, ETL ei pidä ongelmallisena.

2 a § Maksuajat

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevien maksuaikojä ja peruutuksia koskevan 30 päivän säännön ulottamista koskemaan kaikkia tuotteita riippumatta siitä, olisiko kyseessä pilaantuva tuote.

Tilastokeskuksen vuoden 2018 tilinpäätöstilaston mukaan elintarvike- ja juomayritysten (TOL 10-11) myyntisaatavien keskimääräinen kiertoaika on 34 vuorokautta. Osalla elintarviketeollisuuden alatoimialoista, kuten maidonjalostus, liha- ja leipomoteollisuus, ehdotettu maksuaikasääntely ei muuttaisi nykykäytäntöjä, sillä näillä aloilla laskut maksetaan pääsääntöisesti alle 30 vuorokaudessa. Toisilla alatoimialoilla, kuten juoma-, mylly- ja tärkkelystuotteiden sekä muiden elintarvikkeiden valmistuksessa myyntisaatavien kiertoajat ovat reilusti yli 30 vuorokautta. Maksuajat näillä sektoreilla tulisivat täten lyhenemään.

Maksuajan 30 päivän soveltaminen kaikkiin tuotteisiin lisää elintarvikemarkkinalain selkeyttä erityisesti, koska se poistaisi pilaantuvan tuotteen määritelmään liittyvän tulkintaongelman, eikä sopimuskumppaneiden tarvitsisi soveltaa eri käytäntöjä herkästi pilaantuville ja säilyville tuotteille.

Lyhyempi maksuaika edellyttää yrityksiltä vähemmän käyttöpääomaa ja voi täten vaikuttaa myönteisesti yritysten rahoitusratkaisuihin. Kiinteä, enintään 30 vuorokauden maksuaika voi myös helpottaa myyjän ja ostajan välistä sopimusneuvottelua, kun maksuajoista ei enää tarvitse neuvotella.

Maksuaikojen direktiiviä tiukempi kansallinen sääntely toisaalta kuitenkin heikentää vakavaraisen myyjäyrityksen maksuajoilla kilpailun. Suurilla konserneilla ostotoiminta on usein keskitettyä, minkä vuoksi kireämpi maksuaikasääntely voi heikentää suomalaisten yritysten mahdollisuutta kilpailla myynti- tai ostosopimuksillaan sisämarkkinoilla. Direktiivin alaisten kansallisten lakien kansainväliset soveltamissäännöt nousevat tässä keskeisiksi.

Maataloustuotteiden ostossa 30 päivän maksuaika on pääosin jo nyt käytössä, ja se on hyväksyttävä ja kohtuullinen normi kaupankäynnissä. Muutoksena entiseen on ennen kaikkea lain perusteluissa mainittu kielto sopia maksuajasta toisella tavalla.

Eräissä tapauksissa 30 päivää pidempiä maksuaikoja on pidetty tarpeellisina ja perusteltuina. Sokerisektorilla maksuajat ovat useita kuukausia, mutta tästä mahdollisuudesta on sovittu EU:n markkinajärjestelyasetuksen sokerialan toimialasopimuksia koskevissa säädöksissä. Käsityksemme mukaan tilanne jatkuu tämän osalta ennallaan.

Suomessa myös tärkkelysperunasektori, pakastejuures- ja vihannessektorit ovat noudattaneet sokerialan kaltaista pidempää maksuaikajärjestelyä. Viljely- ja maksuehdosta on sovittu kollektiivisesti viljelijäkunnan kanssa, mutta taustalla ei kuitenkaan ole vastaavia EU-säädöksiä kuin sokerialalla.

Perustelu pidemmälle maksujaksolle on se, että koko sato jalostetaan kerralla loppusyksyn aikana, mutta tuotteita toimitetaan koko seuraava vuosi. Lisäksi lopulliseen ostohintaan saattaa vaikuttaa tekijöitä, kuten laadulliset seikat, jotka tulevat tietoon vasta pidemmän ajan kuluessa. Edelleen tilin jakautuminen kahden verovuoden välille on ollut viljelijöille tärkeää suurien sato- vaihtelujen vuoksi.

EU-direktiivissä viitataan markkinajärjestelyasetuksen ns. arvonjakolausekkeeseen (172 a artikla), ja tämä mainitaan myös kansallisen lain perusteluosassa. *ETL pitää tärkeänä, että mainittua arvonjakolauseketta voitaisiin soveltaa edellä kuvatun kaltaisissa tapauksissa. Soveltaminen tulisi kysymykseen silloin kun myös myyjä esittää selvän tahdonilmauksen asiasta, perusteet nettelylle ovat olemassa ja pidempi maksuaika koskee vain osaa kauppahinnasta.*

2 b § Tilausten peruutukset

Esitykseen liittyen tilausten palauttamisen kieltoon alle 30 päivää ennen sovittua toimitusaikaa ETL suhtautuu myönteisesti. Ehdotus koskisi kaikkia tuotteita ja lisäksi näin ollen säännöksen selkeyttä ja helpompaa tulkintaa.

7-11 § Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltuudet

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään elintarvikemarkkinavaltuutetulle laajoja toimivaltuuksia. ETL katsoo, että elintarvikemarkkinavaltuutetun suurin lisäarvo syntyy siitä, että valtuutettu ymmärtää elintarvikemarkkinoiden toimintaa ja osaa puuttua markkinoiden kannalta sellaisiin epäkohtiin, jotka ovat toimivan elintarvikemarkkinan kannalta oleellisia korjattavia. Tämä korostaa elintarvikemarkkinavaltuutetun konsultoivan ja neuvovaa roolin merkitystä.

Elintarviketeollisuusliitto ei kannata elintarvikemarkkinavaltuutetun oikeutta kieltää tiettyjen ehtojen käyttäminen ja asettaa uhkasakko itsenäisesti. Puolueettoman käsittelyn takaamiseksi ETL pitää parempana, että valtuutettu esittää kiellon, julkisen varoituksen tai uhkasakon käyttämisestä markkinaoikeudelle, joka lopulta päättää toimenpiteestä kollegiaalisesti. Julkisen varoituksen antaminen on lisäksi ETL:n näkemyksen mukaan kansallinen tiukennus. Käytännössä julkisen varoituksen antaminen ei vaikuta toisessa EU-maassa toimivaan toiminnanharjoittajaan, jolloin varoituksella on vaikutusta ainoastaan Suomessa toimivaan suomalaiseen ostajaan.

11 a § Seuraamusmaksu

ETL katsoo, että esitetty seuraamusmaksu ei ole suhteellisuusperiaatteen mukainen, eikä sitä voida suhteuttaa sillä mahdollisesti aiheutettuun vahinkoon nähden. Esitys seuraamusmaksuksi asettaa yksityisen ja julkisen sektorin ostajat eriarvoiseen asemaan, kun julkisen sektorin ostajan seuraamusmaksu lasketaan hankintojen arvosta ja yksityisen sektorin maksu liikevaihdosta.

ETL ei kannata ehdotusta seuraamusmaksun tasoksi. Seuraamusmaksu tulisi joko suhteuttaa loukatun sopimuksen arvoon tai seuraamusmaksulle tulisi säätää euromääräinen yläraja prosenttiperusteisen maksun sijaan niin sanottuna maksimirangaistuksena.

Huomautamme, että direktiivi ei edellytä prosenttiperusteista seuraamusmaksua. Molemmat esitetyistä vaihtoehdoista ovat kilpailuneutraaleja ja mahdollistavat kokonai-sharkinnan luonnoksessa esitetyllä tavalla.

13 a § Tarkastukset ja 13 b § Tietojenvaihto viranomaisten välillä

Luonnoksessa esitetään elintarvikemarkkinavaltuutetulle ja tämän toimiston palveluksessa olevalle virkamiehelle erittäin laajoja tarkastusoikeuksia ja toisaalta asiakirjojen luovutus-oikeuksia muille viranomaisille.

ETL pitää kilpailulaista tulevia tarkastusoikeuksia ylimitoitettuina otettavaksi käyttöön elintarvike-markkinalaissa. Asian selvittämisen kannalta välttämättömien tietojen antaminen tulee riittää.

ETL pitää tietojenvaihto-oikeuksia viranomaisten välillä liian suurina. Perusteluun tulisi lisätä maininta viranomaisten välillä vaihdettavista välttämättömistä tiedoista ja selvennys siitä, mitä tietoja kukin viranomaisella olisi. Oleellista on säilyttää pykälän tarkoitussidonnaisuus. Jokaisella viranomaisella on oma tehtävä, eikä ole tarkoituksenmukaista, että erillislaeilla pönkitetään viranomaisten valtuuksia.

Yhteenveto

ETL pitää hyvänä, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi on käytetty direktiivin suomaa kansallista liikkumavaraa ja ehdotetaan soveltamisalan laajentamista koskemaan kaikkia yrityksiä. Toimitussopimukseen liittyviä kieltoja ja vaatimuksia tulisi kuitenkin soveltaa kaikkiin ostosopimuksiin riippumatta siitä, onko ostaja myyjää suurempi vai ei.

Kansallisesti tiukemman maksuaikasääntelyn osalta on huolehdittava, että säädöksellä ei heikennetä suomalaisen elintarvikeketjun kansainvälistä kilpailukykyä tai maataloustuottajan etua. Markkinajärjestelyasetuksen arvonjakolauseketta tulisi voida soveltaa tiettyjen sektoreiden maksuaikoihin silloin, kun myyjä esittää selvän tahdonilmauksen asiasta, perusteet menettelylle ovat olemassa ja pidempi maksuaika koskee vain osaa kauppahinnasta.

Esitykseen liittyvän tilausten palauttamisen kieltoon alle 30 päivää ennen sovittua toimitusaikaa ETL suhtautuu myönteisesti.

Elintarviketeollisuusliitto ei kannata elintarvikemarkkinavaltuutetun oikeutta kieltää tiettyjen ehtojen käyttäminen ja asettaa uhkasakko itsenäisesti. Puolueettoman käsittelyn takaamiseksi ETL pitää parempana, että valtuutettu esittää kiellon, julkisen varoituksen sekä uhkasakon käyttämisestä markkinaoikeudelle, joka päättää toimenpiteestä kollegiaalisesti. Julkisen varoituksen antaminen on tarpeeton kansallinen tiukennus. Julkisen varoituksen antaminen ei vaikuta toisessa EU-maassa toimivaan toiminnanharjoittajaan. Käytännössä julkisella varoituksella on vaikutus vain Suomessa toimivaan ostajaan.

ETL ei kannata ehdotusta seuraamusmaksun tasoksi. Seuraamusmaksu tulisi joko suhteuttaa loukatun sopimuksen arvoon tai seuraamusmaksulle tulisi säätää euromääräinen yläraja prosenttiperusteisen maksun sijaan niin sanottuna maksimirangaistuksena.

ETL pitää kilpailulaista tulevia tarkastusoikeuksia ylimitoitettuina otettavaksi käyttöön elintarvike-markkinalaissa. Myös ehdotettuja tietojenvaihto-oikeuksia viranomaisten välillä ETL pitää liian suurina.

Kunnioitavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY

Pia Pohja
toimitusjohtaja

Lisätiedot: johtaja Heli Tammivuori p. 040 557 5667 heli.tammivuori@etl.fi